

Afectes
secundaris

Peter Lorre (1904-1964)

Eduardo Jordà

Peter Lorre tenia un nom més apropiat per molts dels seus personatges que no el nom artístic que li va donar una fama molt relativa. Lorre nomia Lazlo Löwenstein i havia nascut, l'any 1904, a un poble dels Cárpat, en els límits de l'imperi austrohongarès, on varen néixer molts d'artistes jueus, entre d'altres Billy Wilder i Joseph Roth. És fàcil imaginar que el pare del jove Löwenstein era el sastre i amo del basar del poble, aquella botiga caòtica on es podien comprar des d'estatuets de la verge Maria fins a preservatius. Com altres jueus nascuts molt lluny de totes bandes, el jove Löwenstein va

emigrar a Viena i més tard a Berlín. Allà es va fer actor de teatre i prest es va integrar en el Teatre del Poble de Bertolt Brecht. Li hem de suposar idees esquerranes i qualque topada amb la policia. També hem de suposar que va freqüentar els famosos cabarets berlinesos, on et podies trobar, a pocs metres de distància, el doctor Goebbels, el pintor George Grosz, un xapero i un individu somrient que li oferia un embotit farcit de cocaïna.

Aquest home tan menut, avesat a les portes falses de la vida provinciana, va fer l'entrada al cine per la porta gran. L'any 1931, Peter Lorre va rodar amb Fritz Lang *M. El vampiro de Düsseldorf*, en la qual interpretava un turmentat assassí de nines. El doctor Goebbels degué imaginar, en veure la

pel·lícula, que Peter Lorre podia ser el retrat perfecte de l'hebreu malvat, i qui sap si va somiar mai en reproduir el seu rostre en els cartells antisemites que deu anys més tard varen envair gairebé tota Europa. Com és natural, Lorre va fugir d'Alemanya quan Hitler va arribar al poder. Abans d'arribar a Hollywood, va passar per hotels de mala mort de refugiats de París i Londres. A Anglaterra, va aconseguir un paper amb Alfred Hitchcock a *El hombre que sabía demasiado* (1934). Lorre es va avenir de seguida amb Hitchcock, amb qui compartia l'afició a l'humor negre i als acudits verds. És probable que el mateix Hitchcock l'ajudàs a arribar a Hollywood, ja que dos anys més tard li va donar un pintoresc paper a *El agente secreto* (1936): ni més ni menys que el de pinxo mexicà Pompilio Moctezuma de la Villa.

Durant els primers temps a Los Angeles, Lorre va compartir una habitació amb Billy Wilder a un hotelet dit Chateau Marmont. L'habitació era tan petita que, per estalviar espai, Lorre havia de dormir en un llit plegable. Molt prest va trobar un altre paper a la seva mida. A *Las manos de Orlac* (Karl Freund, 1935) interpretava l'inquietant doctor Gogol, un home de crani pelat, maneres exquisides i ment pertorbada per un *amour fou*. A causa del seu físic i del seu accent, Peter Lorre havia d'interpretar a Hollywood personatges exòtics, titubejants, neuròtics i sense ànima. En les seves aparicions, per molt fugaces que fossin, Lorre feia la impressió de ser algú a qui no convenia donar l'esquena i a qui no havies de creure mai ni una sola paraula. A la vista del seu passat, Lorre va ser l'interpret ideal d'una figura habitual d'entreguerres: el refugiado polític que està obligat a dedicar-se Déu sap a quines coses per sobreviure. A *Casablanca* (Michael Curtiz, 1942), Lorre va fer el paper d'Ugarte, el fugitiu que s'ha apossat dels famosos salconduits alemanys. Stalin deia als seus jueus "cosmopolites sense pàtria", i és difícil imaginar un millor cosmopolita que el viscós Joel Cairo d'*El halcón maltés* (John Huston, 1941).

El rostre de Lorre, amb els seus ulls sortints i la seva mirada obliqua, fa pensar en un ésser viscós, com un ofidi o un granot urticant que podia botar en qualsevol moment i adherir-se a la part més delicada de la nostra pell. Lorre era elusiu, aquest adjectiu que se'ns ha ficat de l'anglès i que no sabem molt bé què dimonis vol dir, llevat que observem bé la seva actitud en totes les seves pel·lícules. Una aparició fugaç de Lorre produeix la mateixa sensació de desassossec que, per exemple, caminar pel carrer i creuar-nos amb algú a qui suposam mort de fa temps. Lorre té l'elegància sospitosa de qui intenta amagar alguna cosa, però la seva simple presència converteix aquell aire furtiu en una cosa molt més perillosa, com si dins ell hi hagués un abisme de foscor, al qual s'hi aboca moltes vegades tot i que només hagi vist una part insignificant del que s'hi amaga: entre altres coses, per exemple, un embotit farcit de cocaïna i una estatueta de la Verge Maria, a més d'un tracte amb un xapero i un llit plegable en un hotelet de mala mort. Lorre va interpretar moltes vegades un figitiu, però l'espectador sabia que era més bé un fugitiu d'ell mateix, d'aquell pou de foscor que hi havia en el seu interior i que podia sortir en el moment que menys s'ho pensava.

Com que Lorre era un jueu centreeuropeu, la seva pàtria era Europa sencera, per tant no és estrany que interpretàs tota casta d'estrangers, des de desterrats i apàtrides fins a l'inversemblant japonès Mr. Moto. Una sola vegada, que jo sàpiga -a part de la seva primera incursió en el cine- va deixar Lorre de ser un secundari. Va ser quan va dirigir i protagonitzar, a Alemanya, un adaptació de *Crim i Càstig* de Dostoievski (*Der Verlorene*, 1950), que es considera la seva obra mestra, tot i que és una pel·lícula tan difícil de trobar com l'orquídia baleàrica. Ja que es tracta de Lorre, havia de ser així. El millor fugitiu de la història del cine, el millor interpret de l'home que fugia de Déu sap què, no podia deixar, del seu pas per la vida, res més que un rastre esquiu i fugaç. □

Ugarte: Me menysprees, ¿veritat Rick?
Rick: Si arribàs a pensar en tu, probablement sí.